

УДК 796.03-056.26

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ СИЛОВИХ ВИДІВ СПОРТУ ЯК СКЛАДОВОЇ ЧАСТИНИ АДАПТИВНОГО СПОРТУ

Марія РОЗТОРГУЙ*Львівський державний університет фізичної культури,**м. Львів, Україна,**e-mail: mariia.roztorhui@gmail.com,**ORCID ID: 0000-0001-7726-0036*

Анотація. У статті представлено історичний аналіз розвитку силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту впродовж 2005–2017 рр. (період проведення XIII–XV Паралімпійських ігор). У результаті вивчення історичного досвіду, аналізу та оцінювання історичних подій і фактів, особливостей функціонування силових видів спорту та протоколів міжнародних змагань із пауерліфтингу серед спортсменів різних нозологічних груп виявлено характеристики розвитку та кількісні показники функціонування виду спорту. Протягом цього етапу розвитку у функціонуванні силових видів спорту відбулися зміни у вагових категоріях і правилах змагань серед спортсменів різних нозологічних груп, упровадження ліцензій для участі в Паралімпійських іграх, упровадження класичного пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору. Упродовж цього етапу на розвиток пауерліфтингу серед спортсменів із вадами зору сильний вплив мали політичні та організаційні аспекти, що негативно позначилося на періодичності проведення міжнародних змагань та кількості учасників. Установлено, що зміни в правилах змагань мали значний вплив на результативність змагальної діяльності в пауерліфтингу серед спортсменів із пошкодженнями опорно-рухового апарату.

Ключові слова: силові види спорту, спортсмени з інвалідністю, історія, змагання, результат.

HISTORICAL ANALYSIS OF DEVELOPMENT OF POWERLIFTING IN THE STRUCTURE OF ADAPTIVE SPORTS AT THE MODERN STAGE

Mariia ROZTORHUI*Lviv State University of Physical Culture,**Lviv, Ukraine,**e-mail: mariia.roztorhui@gmail.com,**ORCID ID: 0000-0001-7726-0036*

Abstract. The problem of historical, conceptual and methodical principles of the germination and development of different kind of sports for athletes with different nosological groups in the structure of adaptive sports remains beyond the attention of scientists was found as a result of the analysis of existing scientific and methodological literature. The study of historical experience, analysis and evaluation of historical events and facts of powerlifting development among athletes with different nosological groups at the modern stage will reveal the tendencies of the development of powerlifting in the modern conditions of the functioning of adaptive sports and the prospects for its further development. The aim of the research is to identify historical and organizational aspects of the development of powerlifting for athletes with different nosological groups at the modern stage. The methods were used to solve the set goal: analogy, analysis, synthesis, abstraction, induction, extrapolation, documentary method, comparative-historical method, retrospective method. The protocols of competitions of powerlifting of XIII–XV Paralympic Games, World Championships of powerlifting among athletes with visual impairments for the period 2005–2017 and archival documents of the International Paralympic Committee were analyzed. On the basis of analysis of historical events, facts and documentary materials of international sport organizations, features and quantitative indicators of performance of powerlifting for athletes with physical and visual impairment

at the modern stage of development have been identified. The main characteristics of development of powerlifting in the structure of adaptive sports at the modern stage is the introduction of licenses for participation in the Paralympic Games in order to limit the number of participants, changes in the weight classes denominations and the rules of competitions of powerlifting for athletes with different nosological groups, the development of classic powerlifting and the holding of parallel competitions of the bench press and powerlifting for athletes with visual impairments, political and organizational aspects of the competition has significant influence on the development of powerlifting for athletes with visual.

Keywords: power sports, athletes with disabilities, history, competitions, result.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне наукове знання щодо історико-організаційних аспектів розвитку адаптивного спорту та формування програм Паралімпійських ігор сформовано на фундаментальних працях Є. Н. Приступи, Ю. А. Бріскіна, А. В. Передерій, В. П. Жиленкової, С. А. Кузнецова, Дж. Вінніка (J. Winnick) тощо [1, 4, 6, 12, 16]. Автори охарактеризували види спорту в структурі адаптивного спорту, їхню нозологічну детермінованість, правила змагань та класифікаційні вимоги до спортсменів у різних видах спорту [2, 9, 10, 11, 13].

Аналіз наявних наукових і методичних праць дає змогу зробити висновок, що поза увагою науковців залишається проблема історичних, концептуальних та методичних засад зародження та розвитку деяких видів спорту для спортсменів різних нозологічних груп як складової частини адаптивного спорту.

Дослідження виконано в межах наукової теми 2.2 «Теоретико-методичні основи управління тренувальним процесом та змагальною діяльністю в олімпійському, професійному та адаптивному спорті» (номер державної реєстрації 0116U 003167) Зведеного плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2016–2020 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження щодо передумов зародження та розвитку силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту, які провели П. А. Гузеєв, Г. З. Ідрісова, А. І. Стаценко, М. С. Розторгуй та А. В. Передерій, сприяли виявленню особливостей функціонування та тенденцій розвитку силових видів спорту як складової частини паралімпійського спорту, дефлімпійського спорту та Спеціальних Олімпіад за період 1964–2004 рр. [3, 5, 7, 8, 15].

Водночас вивчення історичного досвіду, аналіз та оцінювання історичних подій і фактів розвитку силових видів спорту серед спортсменів різних нозологічних груп у 2005–2017 рр. дасть змогу виявити основні тенденції розвитку в сучасних умовах функціонування адаптивного спорту та

перспективи подальшого розвитку силових видів спорту.

Мета наукового дослідження – виявити історико-організаційні аспекти розвитку силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту.

Методи та організація дослідження. Для досягнення мети використано такі методи: аналогію, аналіз, синтез, абстрагування, індукцію, екстраполяцію, документальний метод, порівняльно-історичний метод, ретроспективний метод. Упродовж дослідження проаналізовано 362 спеціалізовані видання наукової і методичної літератури та всесвітньої інформаційної мережі інтернет, з-поміж них – 159 робіт закордонних авторів.

Документальний метод використано для виявлення кількісних показників функціонування силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту. Проаналізовано протоколи змагань з пауерліфтингу XIII–XV Паралімпійських ігор, чемпіонатів світу з пауерліфтингу серед спортсменів із вадами зору у 2005–2017 рр. та архівні документи Міжнародного паралімпійського комітету.

Виклад основного матеріалу. Систематичне збільшення кількості учасників та країн-учасниць протягом останнього десятиліття загострило проблему великих організаційних та матеріальних витрат на проведення Паралімпійських ігор. Для її вирішення Міжнародний паралімпійський комітет упровадив процедуру здобуття ліцензій із видів спорту для участі в Паралімпійських іграх. Саме це рішення, прийняте 2005 р. на генеральній асамблеї Міжнародного паралімпійського комітету, стало відправною точкою сучасного етапу розвитку силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту.

Першими міжнародними змаганнями, які передбачали одночасне проведення чемпіонату світу з пауерліфтингу та чемпіонату світу з жиму лежачи серед спортсменів із вадами зору став чемпіонат світу 2005 року (м. Чеське Будейовице, Чехія). У змаганнях взяли участь 46 спортсменів, які представляли 10 країн. У загальнокомандному заліку як у чемпіонаті світу з пауерліфтингу, так і в чемпіонаті світу з жиму лежачи провідні місця посіли команди Ірану, України та Чехії. Загальна

кількість нагород, які спортсмени вибороли на цьому чемпіонаті, – 33 медалі з пауерліфтингу та 25 медалей з жиму лежачи.

Згодом паралельні міжнародні змагання з пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів із вадами зору відбулися у 2008–2010 рр. та 2012–2014 рр. Упродовж цього етапу розвитку тричі порушено систематичність проведення чемпіонатів світу з пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору, зокрема у 2006–2007 рр. та у 2017 р.

У 2007 р. відбувся чемпіонат світу з жиму лежачи серед спортсменів з вадами зору в м. Чеське Будейовице (Чехія). У ньому взяли участь 40 спортсменів, які представляли 5 країн (Росію, Україну, Чехію, Австрію, Іран). За результатами змагань спортсмени виборили 34 медалі.

У 2008 р. в м. Маямі (Сполучені Штати Америки) проведено чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів із вадами зору, у якому взяли участь 40 спортсменів із 8 країн. Провідні місця в загальнокомандному заліку на цих змаганнях посіли команди України, Росії та Сполучених Штатів Америки. Загальна кількість нагород, які вибороли спортсмени, – 65 медалей [14]. Уперше спортсменів було нагороджено за результатами змагань з пауерліфтингу та жиму лежачи окремо у вагових категоріях у відкритих класах (серед чоловіків і жінок) та в абсолютній першості серед різних вікових груп (чоловіки та жінки, юніори та юніорки, ветерани).

Цього року в м. Пекіні (Китай) відбулися XIII Паралімпійські ігри з рекордною кількістю країн-учасниць за всю історію розвитку пауерліфтингу (74), які представляли 203 спортсмени (121 чоловік та 82 жінки). Спортсмени вибороли 20 комплектів нагород (60 медалей) у 20 вагових категоріях. За результатами загальнокомандної боротьби у змаганнях з пауерліфтингу на XIII Паралімпійських іграх провідні місця посіли команди Китаю, Єгипту та Нігерії. Команди цих країн здобули найбільше нагород. Зокрема команда Китаю виборола 14 медалей, спортсмени команди Єгипту – 10 медалей, а представники Нігерії – 6 нагород різного номіналу. На змаганнях найчисельнішими були команди Китаю (19 спортсменів) та Єгипту (16 спортсменів).

У 2010 р. чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів із вадами зору відбувся у м. Кахраманмараш (Туреччина). Участь у змаганнях взяли 77 спортсменів із 11 країн. Провідні місця у загальнокомандному заліку за результатами виступів спортсменів у змаганнях з пауерліфтингу та з жиму лежачи посіли команди Росії, Туреччини та України.

У 2011 р. вдруге було проведено Всесвітні ігри серед спортсменів із вадами зору, в програму яких

входив пауерліфтинг. Загальна кількість учасників – 72 особи, які представляли 9 країн. За результатами виступів спортсменів провідні місця в загальнокомандному заліку посіли команди Ірану, Росії та України. Уперше в історії розвитку пауерліфтингу серед спортсменів із вадами зору в змаганнях було впроваджено дивізіон «класичний пауерліфтинг». Отже, спортсмени змагалися в окремих дивізіонах у спеціальному екіпіруванні та в класичному пауерліфтингу. Упровадження класичного пауерліфтингу було обґрунтоване вимогою Міжнародного паралімпійського комітету щодо відміни екіпірування для введення виду спорту до програми Паралімпійських ігор. Необхідно зазначити, що це рішення не підтримали тренери та спортсмени. У класичному дивізіоні на Всесвітніх іграх серед спортсменів з вадами зору змагалось лише 3 особи, а в екіпірувальному – 69 осіб.

Уже 2012 року було проведено останній чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів з вадами зору в спеціальному екіпіруванні. Участь у змаганнях взяли 58 спортсменів з 9 країн. У загальнокомандному заліку перемогу знову здобули команди Ірану, Росії та України. Спортсмени вибороли на чемпіонаті 89 медалей. Після проведення чемпіонату відбулося засідання генеральної асамблеї Міжнародної федерації спорту сліпих, на якому прийнято історичне рішення щодо подальшого розвитку пауерліфтингу серед спортсменів із вадами зору як виду спорту, що претендує на введення до програми Паралімпійських ігор. Упродовж 25-річного існування пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору як складової частини міжнародного спортивного руху змагання відбувалися тільки в спеціальному екіпіруванні, але з 2013 р. міжнародні змагання серед спортсменів з вадами зору почали проводити виключно у класичному дивізіоні.

В історію розвитку силових видів адаптивного спорту XIV Паралімпійські ігри (2012 р., м. Лондон, Великобританія) увійшли як змагання, на яких уперше з 1984 року було порушено позитивну динаміку кількості країн-учасниць у змаганнях з пауерліфтингу, що відбулося завдяки впровадженню ліцензій на участь у Паралімпійських іграх. Кількість спортсменів, що взяли участь у змаганнях, становила 194 особи: 114 чоловіків та 80 жінок, а кількість країн-учасниць – 61 [14]. За підсумками загальнокомандного заліку найрезультативнішими виступами як за якісною характеристикою нагород, так і за кількістю виборених медалей у змаганнях з пауерліфтингу на XIV Паралімпійських іграх відзначилися команди Нігерії, Єгипту та Ірану. Найбільшу кількість нагород у змаганнях з пауерліфтингу на XIV Паралімпійських іграх ви-

бороли спортсмени Китаю (15 медалей), Нігерії (12 медалей) та Єгипту (11 медалей). Команди цих країн були найбільш численними. У командах Китаю та Нігерії було по 16 спортсменів, а команда Єгипту – 15 спортсменів.

У 2013 р. на генеральній асамблеї Міжнародного паролімпійського комітету прийнято рішення щодо зміни номіналу вагових категорій на змаганнях серед спортсменів із пошкодженнями опорно-рухового апарату, які були незмінними з 1992 р., і цього ж року нові вагові категорії вперше були апробовані на чемпіонаті світу з пауерліфтингу серед спортсменів із пошкодженнями опорно-рухового апарату.

Уперше чемпіонат світу з класичного пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів з вадами зору відбувся 2013 року в м. Пекіні (Китай). Учасникам змагань стали 56 спортсменів із 10 країн. У загальнокомандному заліку провідні місця посіли команди України, Росії та Туреччини. За результатами змагань у пауерліфтингу та жимі лежачи спортсмени вибороли 86 медалей.

Перший чемпіонат Європи з пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів із вадами зору проведено одночасно з чемпіонатом світу з пауерліфтингу – у 2014 р. Загальна кількість учасників змагань становила 63 спортсмени з 8 країн. У загальнокомандному заліку за підсумками виступів на чемпіонаті світу провідні місця посіли команди Ірану, України та Росії, а за результатами виступів на чемпіонаті Європи – команди України, Росії та Туреччини. Загальна кількість нагород, яку вибороли спортсмени на змаганнях, – 178 медалей.

У 2015 р. в м. Сеулі (Південна Корея) відбулися Всесвітні ігри серед спортсменів із вадами зору за участю 69 спортсменів із 11 країн. До програми Всесвітніх ігор серед спортсменів з вадами зору вперше, крім пауерліфтингу, додано жим лежачи. Загальна кількість медалей, яку здобули спортсмени у змаганнях з пауерліфтингу та жиму лежачи, – 82. Підсумки загальнокомандного заліку на Всесвітніх іграх визначено за результатами виступів спортсменів у змаганнях з пауерліфтингу та жиму лежачи як різних дисциплін.

У 2016 р. чемпіонат світу серед спортсменів з вадами зору проведено тільки з жиму лежачи (м. Аланія, Туреччина). Напередодні змагань у столиці Туреччини відбувся теракт, і це мало значний вплив на організаційні аспекти проведення чемпіонату світу. У змаганнях загалом взяли участь лише 24 спортсмени, які представляли 3 країни (Туреччину, Україну та Угорщину). Необхідно зазначити, що в історії розвитку пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору цей чемпіонат світу з жиму лежачи став одним із найменш численних.

Наступною визначною історичною подією у пауерліфтингу стали XV Паралімпійські ігри, які відбулися 2016 р. в м. Ріо-де-Жанейро (Бразилія). Загальна кількість спортсменів, які взяли участь у змаганнях з пауерліфтингу, становила 179 осіб (101 чоловік та 78 жінок), а країн-учасниць було 60 [14]. За результатами виступів спортсменів на змаганнях з пауерліфтингу було визначено місце країн-учасниць у загальнокомандному заліку, де найвищі позиції посіли команди Нігерії, Китаю та Єгипту. Спортсмени цих команд вибороли найбільшу кількість нагород на змаганнях з пауерліфтингу (Китай – 12 медалей, Єгипет – 10 медалей, Нігерія – 9 медалей). Найчисельнішими на змаганнях з пауерліфтингу були команди Єгипту (19 осіб), Китаю (16 осіб) та Нігерії (13 осіб).

Розвиток пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту впродовж 2005–2017 рр. (період проведення XIII–XV Паралімпійських ігор) позначений змінами у вагових категоріях і в правилах змагань серед спортсменів різних нозологічних груп, упровадженням ліцензій для участі у Паралімпійських іграх та розвитком класичного пауерліфтингу серед спортсменів із вадами зору.

Упровадження ліцензій сприяло поступовому зменшенню кількості учасників та країн-учасниць у змаганнях з пауерліфтингу на Паралімпійських іграх. Кількість учасників у XIII Паралімпійських іграх зменшилася на 26 осіб порівняно з кількісними показниками XII Паралімпійських ігор. Водночас кількість країн-учасниць зростала. Удосконалена процедура надання ліцензій сприяла тому, що на XIV Паралімпійських іграх уперше відбулося зменшення кількості спортсменів і країн-учасниць. Тенденція до зменшення кількості учасників проявилася і в змаганнях з пауерліфтингу на XV Паралімпійських іграх. Зокрема кількість спортсменів, які взяли участь у змаганнях з пауерліфтингу на XV Паралімпійських іграх, зменшилася до 180 осіб, а країн-учасниць – до 60 (табл. 1).

Порівняно зі зменшенням кількості учасників змагань з пауерліфтингу на Паралімпійських іграх пауерліфтинг серед спортсменів із вадами зору розвивався у протилежному напрямі. На сучасному етапі керівництво міжнародних організацій серед спортсменів із вадами зору спрямовували свою діяльність на визнання пауерліфтингу, збільшення кількості учасників та введення його до програми Паралімпійських ігор. Аналіз протоколів міжнародних змагань серед спортсменів із вадами зору свідчить про стрибкоподібний характер динаміки кількості країн-учасниць та спортсменів, які взяли участь у міжнародних змаганнях з пауерліфтингу та жиму лежачи до 2016 р.

Таблиця 1

Кількість учасників та країн-учасниць у змаганнях з пауерліфтингу на XIII–XV Паралімпійських іграх

Рік проведення	Хронологія Паралімпійських ігор	Кількість спортсменок	Кількість спортсменів	Кількість країн-учасниць
2008	XIII Паралімпійські ігри	82	121	74
2012	XIV Паралімпійські ігри	80	114	61
2016	XV Паралімпійські ігри	78	101	60

Виявлено зростання кількості країн-учасниць та спортсменів, які взяли участь у міжнародних змаганнях з пауерліфтингу серед осіб із вадами зору від 2009 р. Найбільші показники приросту помітно у 2010 р. та 2015 р. (табл. 2). Водночас

після зростання відбувалося незначне зниження кількісних параметрів проведення змагань серед спортсменів із вадами зору. Це пов'язано зі значними змінами в правилах змагань та політичними й організаційними аспектами їх проведення.

Таблиця 2

Кількість учасників та країн-учасниць у змаганнях з пауерліфтингу та жиму лежачи серед спортсменів з вадами зору впродовж 2005–2017 рр.

Рік проведення	Хронологія міжнародних змагань	Кількість спортсменів	Кількість країн-учасниць
2005	Чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи	46	10
2007	Чемпіонат світу з жиму лежачи	40	5
2008	Чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи	40	8
2009	Чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи	43	8
2010	Чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи	77	11
2011	Всесвітні ігри серед спортсменів з вадами зору	72	9
2012	Чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи	58	9
2013	Чемпіонат світу з пауерліфтингу та жиму лежачи	56	10
2014	Чемпіонат світу та Європи з пауерліфтингу та жиму лежачи	63	8
2015	Всесвітні ігри сліпих	69	11
2016	Чемпіонат світу з жиму лежачи	24	3

Недосконалість правил змагань та процедури зважування учасників змагань з пауерліфтингу на XIV Паралімпійських іграх призвела до змін у правилах і змін номіналу вагових категорій та рішення щодо відміни спеціального екіпірування на змаганнях з пауерліфтингу серед спортсменів із вадами зору, що спричинило потребу фіксації з 2013 р. нових рекордів світу та Європи у нових вагових категоріях на змаганнях із пауерліфтингу серед спортсменів з пошкодженням опорно-рухового апарату та в класичному пауерліфтингу серед спортсменів з вадами зору.

Аналіз підсумків змагальної діяльності спортсменів, які взяли участь у змаганнях з пауерліфтингу на XIII–XIV Паралімпійських іграх, свідчить, що відбулося підвищення результатів стосовно

власної ваги (за формулою Уїлкса) як поміж чоловіків, так і серед жінок (рис. 1). Приріст спортивного результату, продемонстрований на змаганнях із пауерліфтингу на XIV Паралімпійських іграх поміж чоловіків, становить 4,19% від результату XIII Паралімпійських ігор. Серед жінок цей показник дорівнює 3,53%. Установлено, що відбулося зниження результативності змагальної діяльності спортсменів, які взяли участь у змаганнях з пауерліфтингу на XV Паралімпійських іграх, порівняно з результатами змагань XIV Паралімпійських ігор.

Зокрема в змаганнях поміж жінок на XV Паралімпійських іграх найвищий результат стосовно власної ваги за формулою Уїлкса знизився на 12,54% порівняно з результатами XIV Паралімпійських ігор.

Рис. 1. Динаміка найвищих результатів відносно власної ваги за формулою Уілкса спортсменів, які змагалися у пауерліфтингу на XIII–XV Паралімпійських іграх:

- – найвищі результати спортсменів, які змагалися у пауерліфтингу;
- – найвищі результати спортсменок, які змагалися у пауерліфтингу

Висновки. На підставі аналізу історичних подій, фактів та документальних матеріалів міжнародних спортивних організацій виявлено особливості та кількісні показники функціонування силових видів спорту серед спортсменів різних нозологічних груп.

Основними характеристиками розвитку силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту впродовж 2005–2017 рр. є впровадження ліцензій для участі у Паралімпійських іграх з метою обмеження кількості учасників, зміни у номіналах вагових категоріях і прави-

лах змагань з пауерліфтингу серед спортсменів різних нозологічних груп, розвиток класичного пауерліфтингу та проведення паралельних змагань з жиму лежачи та пауерліфтингу між спортсменами з вадами зору, значний вплив на розвиток виду спорту серед спортсменів з вадами зору політичних та організаційних аспектів проведення змагань.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з виявленням перспективних напрямів розвитку силових видів спорту як складової частини адаптивного спорту.

Список використаних джерел

1. Бріскін Ю. Зміст діяльності національного паралімпійського комітету Росії у системі формування гуманістичних цінностей суспільства / Юрій Бріскін, Мар'ян Пітін // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. пр. – Вінниця, 2012. – Вип. 13. – С. 153–159.
2. Брискин Ю. А. Адаптивный спорт / Ю. А. Брискин, С. П. Евсеев, А. В. Передерий. – Москва : Советский спорт, 2010. – 316 с.
3. Гузеев П. А. Пауэрлифтинг / П. А. Гузеев, Ю. В. Пименов. – Москва : Терра-Спорт, 2003. – 56 с.
4. Жиленкова В. П. Становление и развитие физической культуры и спорта инвалидов с поражениями опорно-двигательного аппарата / В. П. Жиленкова // Теория и практика физической культуры. – 1998. – № 1. – С. 19–23.
5. Идрисова Г. З. Изменения в классификационных правилах в пауэрлифтинге лиц с поражением опорно-двигательного аппарата (с комментариями) / Идрисова Г. З. // Спортивная медицина: наука и практика. – 2015. – № 2. – С. 100–103.
6. Кузнецов С. А. История развития паралимпийского спорта в мире / Кузнецов С. А., Кузнецова З. М. // Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. – 2014. – Т. 31. – С. 46–53.
7. Розторгуй М. Історико-організаційні аспекти розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту / Марія Розторгуй, Аліна Передерій // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2017. – № 1 (27). – С. 20–32.
8. Стеценко А. И. Особенности развития пауэрлифтинга в системе адаптивного спорта / Стеценко А. И. // Адаптивная физическая культура. – 2013. – № 4. – С. 10–13.
9. Bailey S. Athlete First: A History of the Paralympic Movement / Bailey S. – London : Wiley and Sons, 2008. – 302 p.
10. Blauwet C. The paralympic movement: using sports to promote health, disability rights, and social integration for athletes with disabilities / Blauwet C., Willick S. // PM&R. – 2012. – Vol. 4, is. 11. – P. 851–856.

11. McNamee M. Paralympism, paralympic values and disability sport: a conceptual and ethical critique / McNamee M. // *Disability and Rehabilitation*. – 2017. – Vol. 39, is. 2. – P. 201–209.
12. Prystupa E. Dyscypliny sportowe i tendencje kształtowania programów zawodów sportowych na Igrzyskach Paraolimpijskich / Prystupa E., Bolach E., Prystupa T. // *Aktywnosc ruchowa osob niepełnosprawnych*. – Wrocław: TWK, 2004. – S. 117–131.
13. Prystupa T. Impact of athletic recovery parameters of hemodynamics in disabled powerlifters with cerebral palsy / Prystupa T., Stefaniak T., Rudenko R. // *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. – 2017. – №. 3. – С. 131–138.
14. Results [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.paralympic.org/powerlifting/results>.
15. Stahnisch F. Meaning of inclusion throughout the history of the paralympic games and movement / Stahnisch F., Wolbring G., Legg D. // *The International Journal of Sport and Society*. – 2010. – Vol.1, is. 3. – P. 81–94.
16. Winnick J. *Adapted Physical Education and Sport* / Winnick J., Porretta D. – Champaign: Human Kinetics, 2016. – 648 p.

References

1. Бріскін Ю, Пітин М. Зміст діяльності національного паролімпійського комітету Росії у системі формування гуманістичних цінностей. В: *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 36. наук. пр. Вінниця; 2012; 13, с. 153–159.
2. Брискин ЮА, Евсеев СП, Передерий АВ. *Адаптивный спорт*. Москва: Советский спорт; 2010. 316 с.
3. Гузеев ПА, Пименов ЮВ. *Пауэрлифтинг*. Москва: Терра-Спорт; 2003. 56 с.
4. Жиленкова ВП. Становление и развитие физической культуры и спорта инвалидов с поражениями опорно-двигательного аппарата. Теория и практика физической культуры. 1998; 1: 19–23.
5. Идрисова ГЗ. Изменения в классификационных правилах в пауэрлифтинге лиц с поражением опорно-двигательного аппарата (с комментариями). *Спортивная медицина: наука и практика*. 2015;2:100-103.
6. Кузнецов СА, Кузнецова ЗМ. История развития паралимпийского спорта в мире. Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта. 2014; 31: 46–53.
7. Розторгуй М, Передерий А. Историко-організаційні аспекти розвитку пауерліфтингу як складової частини адаптивного спорту. *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2017; 1(27): 20–32.
8. Стеценко АИ. Особенности развития пауэрлифтинга в системе адаптивного спорта. *Адаптивная физическая культура*. 2013; 4: 10–13.
9. Bailey S. *Athlete First: A History of the Paralympic Movement*. London: Wiley and Sons; 2008. 302 p.
10. Blauwet C, Willick S. The paralympic movement: using sports to promote health, disability rights, and social integration for athletes with disabilities. *PM&R*. 2012;4(11):851–856. doi:10.1016/j.pmrj.2012.08.015.
11. McNamee M. Paralympism, paralympic values and disability sport: a conceptual and ethical critique. *Disability and Rehabilitation*. 2017;39(2):201–209. doi:10.3109/09638288.2015.1095247.
12. Prystupa E, Bolach E, Prystupa T. Dyscypliny sportowe i tendencje kształtowania programów zawodów sportowych na Igrzyskach Paraolimpijskich. *Aktywnosc ruchowa osob niepełnosprawnych*. 2004:117–131.
13. Prystupa T, Stefaniak T, Rudenko R. Impact of athletic recovery parameters of hemodynamics in disabled powerlifters with cerebral palsy. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. 2017;3:131–138. doi: 10.15561/18189172.2017.0306.
14. Results [Internet] [cited 2018 Nov 9]. Available from: <https://www.paralympic.org/powerlifting/results>.
15. Stahnisch F, Wolbring G, Legg D. Meaning of inclusion throughout the history of the Paralympic Games and movement. *The International Journal of Sport and Society*. 2010;1(3):81–94. doi: 10.18848/2152-7857/CGP/v01i03/54023.
16. Winnick J, Porretta D. *Adapted Physical Education and Sport*. Champaign: Human Kinetics; 2016. 648 p.

Стаття надійшла до редколегії 29.05.2018

Прийнята до друку 26.06.2018

Підписана до друку 29.06.2018